

اجتهاد

Adresse
Idjtihad Constantinople

Téléph: St. 865

حياتی، فلسفی، اجتماعی فکر غرتہ سی
«اون سکرنجی سنہ تأسیسیہ»

اداره خانه سی
جفال اوغلندہ «اجتهاد نوی»

تلفون : استانبول ۸۶۵

11 Septem. 1922 — No. 149 XVIIIme ANNÉE

نومرو ۱۴۹ — ۱۱ ایلول ۱۹۲۲

و اجتماعيات علملری نك نظری قیمتلیله اولچوله من .
چونكه اك مكمل بر قانون بيله ، مملكتك خصوصى
حياتنه و محيطك احتياجانه تطابق ايتزسه ، ناقص و حقى
مضر بر قانوندر . .

روسوبه كوره دولت حياتندن مقصد، ملتى تشكيل
ايدن فردلری بر برینه باغلامق و بويله بر برینه باغلى فردلرك
آیری آیری قیمت و فعالیتلرندن عمومى فائده لر تأمین ایتکدر.
قوتلى فردلردن قوتلى بر دولت وجوده کله بیلیر . فقط
دولت قوتنك مشروع بر تکامل ایچنده انکشافى و
ادامه سی ایچین فردى فعالیتلری تحریک و اداره ایدن
مشترك بر سائقه احتیاج وارددر. روسو بومشترك فعالیت
سائقه و طمعه تحققی دییور (۲) . و ، اونك فکر نجه ،
فردى فعالیتلرك شعارى ده دولت فکرى در (۳) :

«Il ny' aura jamais de bonne et solide consti-
tution que celle où la loi régnera sur lescoeurs
des citoyens : tant que la force législative
n'ira pas jusque la, les lois seront toujours
éluïdées.» [۴]

مؤلف بو اساسلری بسط و انضاح ایتدکدن صو کرا
شو سؤالی وضع ایدیور :

«Comment arriver aux coeurs ? par où
donc émouvoir les coeurs et faire aimer la
patrie et les lois?»

بوراده واضع قانونك وظیفه سی فردلری دولت
تشکیلاتنه مطیع قیلمق دکل، فقط دولت فکرینه، وطن
حسنه و قانونه محب و صادق قیلمقدركه بونامیله به داغوزیق
بر وظیفه در : واضع قانون بوصورتله ملتك مربى سی
اولیور !

اجتماعى روحیاتك بواجبه لکارینه واقف اولماق لری
حاله قافالرنده بیک برچشید اصلاحات پروژه لری و
قانون لایحه لری طاسار لایان بیچاره سیاسیلریمزه ایشته
پارلاق بر درس ! — ممکن اولسه دیدی . روسونك شو
سوزلرینی اك قالین حرفلرله و حقى آلتون حرفلرله باصدیر مق

Consid. c. III. — «... faire de l'amour (۲)
de la patrie la passion dominante».

[۳] «Cont. social» ده «volonté générale» دیدیکی

شیء بودر.

Consid. c. I. [۴]

ایده رك اوراق مدیریترلینى ، یوقاریده ده دیدیکمز و جهله
وظیفه لرنده بر اختصاص اقتضا ایتمین و بعض دواژده
محلى، عمومى، عدلى، ادارى کبی بر طاقم فضولى صفتلرله
آیریلان شعباتك توحیدندن صو کره معاشرلینه كوره فضله
قالاجق اولان مأمورینی استراحته دعوت ایتك دن باشقه
چاره صلاح و اصلاح اوله ماز . بو اساسلر خالصانه
و ناموسکارانه تطبیق ایدلدیکنده پاتختك نفوس اسلامیه
جهتندن معروض اولدینی تهسك نك او کنه قیماً دورولمش
اولاجق، امراض عمومیه نك صولتى قارشوسنده معیشتی
دار کوچوك مأمورینك حیاتی مصون قالاجق، اجتماعى
حیاتك هر جهله دن هجومه اوغرا دینی بر صره ده بر جهله من،
بك نارین بر جهله من محکم بولوناجق و . . . بلکه عثمانلى
تاریخنده نورلى بر وجدان ایله ایلک خالص و مختص بر
(اصلاحات حمله سی) یا یلمش و «صو ک تجربه » اندیشه سی ده
بلکه بر طرف ایداش اولاجق . . در.

سليم

بر داغوزی به دائره علمى تبعلر

Rousseau نك

« Considération sur le gouvernement de
Pologne et sur sa réformation Projetée
(1772)

آردی ایتزسه مرافعه ایتدیكى « ملی تربیه » اساسلری

I

۳ . روسونك نظرنده بر واضع قانونك اك برنجی
وظیفه سی، قانوننى تنظیم ایده جکی ملتك اجتماعى فهمر صیفتی
نظر دفته آلمقدرد. بواجتماعى خصوصیتك نوع و ماهیتی
کشف ایتك اوکا لازم کان متاتى و متبارز شکلى ویرمك،
بوتون قانونى تنظیماتك و هر چشید اجتماعى اصلاحاتك
القباسیدر (۱) . بر مملكت قانوننك قیمتی صرف مقهور

(۱) بونقطه نك اهمیتى تمامیله مدرك اولان روسو، بالفرض
اهستان دولتی ایچین اك ابی برواضع قانونك آتجاج بر اهستانلى نك
اولایله جکى سویلیور. بواعتبارله اهستان اصلاحاتنه دائریاز دینی
بوکتابك مقصدی «donner des vues générales, pour
éclairer, non pour guider l'instituteur.»

دن عبارت اولایلیر، دییور.

«Liberté» روسونك دولت فلسفه سی نك نمل طاشیدر.

ایستردم :

«... la loi régnera sur les cœurs des citoyens!»

بوجه باب عالمیزك مدخلنه حك ایدیلیمه یه لا تقدیر .

بوکا رغماً اختیار فیلاسوف ، باقك ، نه دیبور :

«La liberté et un aliment de bon suc, mais de forte digestion, il faut des estomacs bien sains pour le supporter.» (۸)

حریت ! — تهووت، مقدس برحق، انفس برغدا!
فقط قوتلی ده . اونی هضم ایده جك هختلی معده لر نروده ؟
اون دورت سنه لك مشروطیت حیاتمیزك آجی درسی !
بودرسدن متنبه اولاجقمی یز ؟

۵. روسونك بوراده خلاصه ایتدیكمز فیکرلرینی
دها یقیندن تدقیق ایتزدن اول شوسؤاله جواب آرمالی یز:
روسو وطن محبتی بر «passion dominante» اوله رق
قبول ایدر كن بوهدفك اخلاقی جهتلرینی دوشونمشمیدر ؟
یعنی وطنیه ایلمه ییننده کی مناسبت نه در ؟
روسو کتابنك بریرنده :

«...patriotisme et les vertus qui en sont inséparables.» (۹)

دیبور. دیمك كه وطنی حسلر برطاق فضیلتلرله توامدر.
وطنی حسلر او یاندریمه یه موفق اولان برواضع قانون ،
بوصور تله برطاق فضیلتلری ده او یاندریمش ؛ یعنی دولت افرادینی
بعض اخلاقی فعالیتلره سوق ایتش اولور . روسو
Economie politique آدلی اثرنده «وطن محبتی» ایله
«فضیلت» سوزلرینی عینی معناده و عینی مقامده قوللاشمیدر.
مثلا :

«La vertu n'est que cette conformité de la la volonté particulière à la générale»

ودها آجیق اوله رق :

«Voulons-nous que les peuples soient vertueux, commençons donc par leur faire aimer la patrie.» [۱۰]

ایشته روسو برملتك تربیه سیستهمنده قانون و
اداره قوتنك اعظمی رفاهی تأمین ایده بیلمه سی ایچین
اخلاق فیکری نك وطن حسی ایله بودهر بنوصمیمی مشارکتی
شرط قویبور : اونك فیکرنجه - وطنی فضیلتلر بوتونه
دیگر فضیلتلر ك منبیرر .

علی برها

(۸) Cons. c. VI. (۹) Cons. c. III.

(۱۰) Economie politique (Oeuvres d.

M. K. d. G. vol. IV, p. 25)

روسونك بو اثری دقتله تتبع ایدیله جك اولورسه
کوروله جكدركه مؤلفك اصل مقصدی لهستان رجالتنه بر
قانون اساسی نمونه سنی ویرمك ده كلدرد . اجتماعی
اصلاحات نظریاتخیسی روسو بو اثرنده برخلقك ملی تربیه
اساسلرینی تنبیه چالیشیور . اونك فیکرنجه هر قانون
اساسی تنظیمنده نظر دفته آلینه جق شرطلر ك اهمیت
برطاقم په داغوزیق اساسلردر : بر داغوزی اجتماعی
اصولمانك علمی در .

«Aimant la patrie ils (les citoyens) la serviront par zèle et de tout leur cœur ; avec le seul sentiment la législation fut-elle mauvaise, ferais de bon citoyens.» (۵)

بویله اولدوغی ایچین ده وروسونك لهستان رجالتنه
توصیه ایتدیکی بوتون اداری وقانونی تدبیرلر ، دائماً
وطنی برزهنیت او یاندریمق و یا شاتمق کیبی بویوك واساسلی
بره دفی استهداف ایدیور . اونك خطابی شودر :

«Travaillez sans relâche, sans cesse à porter le patriotisme au plus haut degré dans tous les cœurs polonais!» (۶)

۴. روسو دیبوركه :

«N'oubliez pas ce que vous pouvez perdre ! Corrigez, s'il se peut, les abus de votre constitution, mais ne méprisez pas celle qui vous a faits ce que vous êtes.»

وصو کرا :

«Je ne dis pas qu'il faille laisser les choses dans l'état où elles sont, mais il n'y faut toucher qu'avec une circonspection extrême.» (۷)

«Emile» ایله «Contrat social» مؤلفی نك لسانی
بومیدی ؟ آرادنه نه بیوك فرق ! ... فقط ملاحظه ایتلمی یز:
بویلك اثرلر ك مؤلفی جذری قافالی بر آدامدر . قیزیل
برجهان اختلاطی سی اولان بو آدمك باشنده آتش یانیور .
بوراده ایسه یتشك بر اختیار. فللك كرم و سردندن
یکمش اولان بو اختیار ثلوم دوشكنده یاتان بدبخت
بر ملتك قورتولوش چاره لرینی آرایور . بو ایشده
ثانی واعتدال لازم !

[۵] Cons. c. III. [۶] Cons. c. XI. [۷] (V) c. VI.